

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ШЛЯХОМ НАВЧАННЯ В АСПІРАНТУРІ ТА ДОКТОРАНТУРІ ЯК ЗАПОРУКА ВИСОКОГО РІВНЯ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ НАУК

Запорукою розвитку університету як науково-дослідницького інституту та якісного викладання правових наук є підвищення рівня кваліфікації науково-педагогічних кадрів шляхом навчання їх у аспірантурі та докторантурі.

Саме, проведення наукових досліджень, написання монографічних праць, дисертаційних робіт, складання кандидатських іспитів, проходження процедури захисту кандидатських і докторських дисертацій дає змогу охарактеризувати процес підготовки науково-педагогічних кадрів будь-якого вищого навчального закладу і університету зокрема.

Оскільки відбувається реформування інституту вищої освіти, що зумовлює нові вимоги до підготовки науково-педагогічних кадрів, які повинні володіти не лише новими та глибокими знаннями у сферах економіки, юриспруденції, соціального та політичного життя, але й володіти навичками інноваційного та наукового мислення, що дасть змогу підвищити рівень педагогічної майстерності викладання правових наук.

Будучи генератором теорії, науки, практики та інноваційних ідей, науково-педагогічний працівник самостійно, відповідно до своїх обов'язків повинен постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію та забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання економічних та правових наук у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності.

Серед основних форм оволодіння педагогічними працівниками знаннями та вміннями наукової діяльності, а відтак і формами підвищення професійного рівня науково-педагогічних працівників є не лише навчання у аспірантурі та докторантурі, а й участь у науково-практичних конференціях, проблемних групах, навчальних тренінгах, школі передового педагогічного досвіду, наставництво, вивчення зарубіжного досвіду, стажування, самоосвіта та самовдосконалення.

Хоча саме, підготовка науково-педагогічних кадрів у аспірантурі та докторантурі для підвищення професійного рівня викладання економічних та правових наук і підняття престижу вищої школи є необхідною умовою кваліфікації науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу. Підготовка науково-педагогічних кадрів через навчання у аспірантурі та докторантурі є одним із основних джерел постійного поповнення та оновлення інтелектуального потенціалу університету.

Одним із основних критеріїв ефективності підготовки науково-педагогічних кадрів університету є кількість захищених дисертацій під час навчання в аспірантурі та докторантурі. Але, на жаль, важкість поєднання викладацької роботи, відсутність визнаних науково-педагогічних шкіл і належної матеріально-технічної бази, у яких виконуються дисертаційні дослідження не дають можливості здійснення належної праці.

На початку 2000-х років з'явилася тенденція зниження інтересу до інституту аспірантури і докторантури з боку науково-педагогічних кадрів ДВНЗ, що пов'язано із зниженням ступеня престижності та значимості наукових ступенів; високим ступенем прояву корупційних механізмів у процесі захисту дисертацій; низьким рівнем інтеграції науки і практики; відсутністю матеріальної сатисфакції науково-педагогічних працівників після захисту кандидатських і докторських дисертацій.

Сьогодні можна констатувати, що інтерес науково-педагогічних працівників до отримання наукового ступеня поступово починає зростати — збільшується загальна кількість аспірантів, докторантів, співшукачів, кількість захистів дисертаційних досліджень. Такі тенденції обумовлюють необхідність проведення оптимізації чинної мережі аспірантури і докторантури в університеті та зосередження уваги на підготовці наукових кадрів.

З метою підвищення викладацького рівня університету і рівня професійної підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі та докторантурі необхідно визначити порядок і ввести процедуру атестації педагогічних працівників у сфері професійної освіти, яка б перш за все враховувала участь кадрів у наукових дослідженнях. Нині актуальним є питання про залучення науково-педагогічних кадрів до навчання у аспірантурі та докторантурі з метою покращення рівня педагогічної майстерності.

В університеті створена та діє прогресивна школа підготовки науково-педагогічних кадрів шляхом навчання у аспірантурі та докторантурі. Хоча, потребує удосконалення система планування і формування контингенту аспірантури і докторантури (як бюджетної, так і комерційної форми навчання), подолання диспропорцій у розвитку професійної освіти. Оскільки сьогодні

відділи аспірантури і докторантури крім традиційної функції органів з підвищення кваліфікації викладацьких кадрів навчального закладу виконують роль додаткової і післядипломної освіти, а також агента із взаємодії з бізнес-середовищем із виконання госпрозрахункових замовлень (наприклад, підготовка у аспірантурі та докторантурі кадрів органів державної влади та місцевого самоврядування суддів, директорів кредитно-фінансових установ), що заважає повноцінному розвитку професійних науково-педагогічних кадрів університету.

Саме тому необхідно розробити стратегічний план розвитку аспірантури і докторантури, який відобразить показники ефективності викладацької роботи та рівень професійності закладу. Реалізація цілісної програми підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі та докторантурі дозволить підвищити рівень інтелектуального потенціалу університету.

Чинниками системи державних гарантій для наукових працівників, на нашу думку, варто вважати такі: 1) результати підвищення рівня кваліфікації враховуються під час атестації наукових працівників; 2) оплата праці наукового працівника повинна забезпечувати достатні матеріальні умови для ефективної самостійної наукової діяльності та підвищення кваліфікації працівників; 3) підвищення кваліфікації наукових кадрів є ціллю та одним із напрямків політики навчального закладу у науковій діяльності; 4) з метою постійного поновлення інтелектуального потенціалу університету, поширення наукової культури, розвитку наукової діяльності працівників є сприяння держави у підготовці та перепідготовці науково-педагогічних кадрів за межами України. Таким чином, підвищення кваліфікації шляхом навчання у аспірантурі та докторантурі вважається не лише обов'язком, а й гарантією діяльності науково-педагогічних працівників.

Серед загальних проблем підвищення рівня кваліфікації науково-педагогічних працівників шляхом навчання у аспірантурі та докторантурі вбачаємо такі:

— проблему особистісної зацікавленості викладача у підвищенні рівня кваліфікації та викладацької майстерності;

— відсутність у викладача мотивації до навчання у докторантурі та аспірантурі;

— проблему пошуку джерел фінансування навчання викладачів у докторантурі та аспірантурі;

— поєднання навчання у аспірантурі та докторантурі із викладацькою роботою;

— невизначеність базових потреб і матеріально-технічного забезпечення у підвищенні кваліфікації шляхом такого навчання;

— недостатнє навчально-методичне забезпечення процесу навчання;

— вузький спектр затверджених спеціальностей для захисту дисертаційних досліджень з різних правових наук;

— у разі наявності особистісної зацікавленості викладача у підвищенні рівня викладання правових наук шляхом навчання у докторантурі малої ймовірності вступу за спеціальністю, у зв'язку з відсутністю бюджетних місць у докторантурі та можливості поєднання з викладацькою діяльністю;

— у разі наявності мотивацій у викладача підвищити всій кваліфікаційний рівень викладання правових наук відсутність заохочень для контрактного навчання у аспірантурі та докторантурі.

На прикладі юридичного факультету слід зазначити, що протягом 2010–2012 років серед науково-педагогічних кадрів юридичного факультету захистили кандидатські дисертаційні дослідження п'ятеро викладачів, захищено чотири докторських дисертаційних дослідження. При цьому, необхідно зауважити, що дані докторанти здійснювали написання робіт на кафедрах юридичного факультету, а захист відбувся в інших державних вищих навчальних закладах — саме ці обставини обумовлюють нагальну потребу відкриття на юридичному факультеті з метою підвищення якості викладання правових наук спеціалізованої вченої ради по захисту докторських дисертаційних робіт. На інших факультетах розширення кількості спеціальностей у аспірантурі та докторантурі з економічних наук з метою підготовки науково-педагогічних кадрів університету. Слід звернути увагу, що керівництво як юридичного факультету, так і університету заохочує кадри до закріплення тем кандидатських і докторських дисертаційних досліджень.

Отже, ми вважаємо, доцільним запропонувати наступні способи підвищення професійного рівня викладачів: 1) стимулювання мотивації викладача для навчання у аспірантурі та докторантурі; 2) збільшення бюджетних місць у аспірантурі та докторантурі для науково-педагогічних кадрів закладу; 3) розширення кількості спеціальностей правових наук у аспірантурі та докторантурі; 4) відкриття спеціалізованої вченої ради щодо захисту докторських дисертаційних робіт із правових наук шляхом матеріального заохочення та залучення вищого професорського складу; 5) покращення навчально-методичного забезпечення процесу навчання у аспірантурі та докторантурі; 6) створення можливостей для написання та захисту дисертаційних досліджень — адже науковий ступінь допомагає спеціалісту стати висококваліфікованим працівником із більш вузьким, але глибшим та якіснішим професійним рівнем; 7) створення можливостей апробації та втілення наукових досліджень у навчальний процес.

Список використаної літератури:

1. Указ Президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти» №347/2002 від 17 квітня 2002 року.
2. *Носков В.І.* Психологічні засади підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників в умовах вищої школи // Наукові записки. — К., 2005. — Вип. 26. — Т. 3. — С. 232–235.
3. *Соснюк О.П.* Формування педагогічної готовності особистості до інноваційної діяльності: Автореф. дис...канд. психол. наук: 19.00.01./ Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. — Харків, 2006. — 20 с.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів» №1474 від 17 вересня 2003 року.